

Beslissing van de Raad voor de Journalistiek

over de klacht Robrecht Bothuyne

tegen

VRT NWS

Met een brief van 10 juni 2024 dient de heer Robrecht Bothuyne een klacht in tegen VRT NWS. Aanleiding is een artikel van 23 mei 2024 op VRT NWS onder de titel *Open VLD Kruisem vraagt onderzoek naar twee huizen die ouders van schepen en parlementslid Robrecht Bothuyne (CD&V) kochten.*

Steven Samyn, hoofdredacteur TV Duiding VRT NWS, antwoordt met een mail van 27 september. De heer Bothuyne repliceert in een mail van 18 oktober waarna hoofdredacteur Samyn een laatste keer antwoordt met een mail van 31 oktober 2024.

Een rapporteringscommissie van de Raad voor de Journalistiek heeft een hoorzitting gehouden op 20 januari 2025. De heer Bothuyne woonde de hoorzitting bij. Voor VRT NWS waren hoofdredacteur Steven Samyn, journalist Wim Van den Eynde en journalist Mieke Fauconnier aanwezig.

DE FEITEN

Het artikel gaat over de aankoop van twee huizen in Kruisem door de ouders van Robrecht Bothuyne, eerste schepen in Kruisem en Vlaams parlementslid. Oppositiepartij Open VLD vraagt zich af of er geen sprake is van belangenvermenging en handel met voorkennis en heeft Audit Vlaanderen gevraagd om een onderzoek in te stellen .

Het artikel begint met een verwijzing naar een Pano-uitzending van maart 2024. Daarin kwam Bothuyne in opspraak omdat hij tussenbeide was gekomen in een vergunningsdossier waarin hij zelf belangen had. De deontologische commissie van het Vlaams Parlement gaf hem daarvoor een blaam.

In 2020 kochten de ouders van Bothuyne een leegstaande woning in de Hoogstraat 17 van Kruisem. De journalisten schrijven dat op dat moment uit een reclamecampagne van projectontwikkelaar KUB bleek dat er een project in de steigers stond . Bij het artikel staat een foto van een spandoek met een kip en de vraag 'Op welk ei zit KUB hier te broeden?' Het ging om een aankondiging, maar verdere details waren volgens het artikel noch voor het publiek, noch voor gemeenteraadsleden bekend.

De journalisten vervolgen dat Bothuyne goede contacten heeft met projectontwikkelaars die actief zijn in Kruisem. Ze vermelden dat hij voorzitter is van Nokere Koerse, een wielervedstrijd die onder meer door vastgoedontwikkelaar KUB wordt gesponsord. De journalisten stellen de vraag of Bothuyne wist dat de projectontwikkelaar de woning in Hoogstraat 17 misschien bij het project wou betrekken.

Het huis op nummer 17 stond al een tijd leeg, waardoor de gemeente en de sociale huisvestingsmaatschappij een voorkooprecht hadden. Maar het schepencollege besliste op 2 juni 2020 om er geen gebruik van te maken. De journalisten schrijven dat het opmerkelijk was dat Bothuyne bij die beslissing aanwezig was. Bij twee latere beslissingen van het college over het huis verliet Bothuyne wel de vergadering. Het artikel vermeldt onder meer dat het college akkoord ging met de vraag van de ouders van Bothuyne om geen leegstandtaks te moeten betalen.

De journalisten schrijven dat de ouders van klager het tweede pand, in de Hoogstraat 19, begin 2024 kochten.

In het artikel staat dat de twee eigendommen binnen de perimeter van een grootschalige nieuwe stedenbouwkundige ontwikkeling in het centrum van Kruishoutem vallen. In het masterplan dat op 18 maart 2024 aan het publiek werd voorgesteld en op de bijhorende maquette blijken beide eigendommen gesitueerd te zijn in het projectgebied van 't Kloefke. De journalisten voegen eraan toe dat de twee huizen niet in de eerste realisatiefase zijn opgenomen, maar wel deel uitmaken van een gebied dat wordt omschreven als 'eventueel te bebouwen in de toekomst'.

De journalisten illustreren dat aan de hand van een kaart met de titel 'Deelsite 'Kloefke, schema bebouwing'. Uit de legende blijkt dat de twee betrokken percelen ingekleurd staan als 'eventueel te bebouwen in de toekomst'.

In het artikel staat dat er op die panden een mooie meerwaarde zou te realiseren zijn omdat de gemeente erg ingrijpend wil renoveren in de buurt. En ook omdat er uit de maquette en de plannen blijkt dat het aantal bouwlagen in het projectgebied gemiddeld toeneemt en dat de bebouwbare oppervlakte van het perceel in Hoogstraat 19 stijgt omdat er in de tuin zal mogen worden gebouwd.

De journalist citeert de fractieleider van oppositiepartij Open VLD. Hij zegt dat Bothuyne invloed heeft bij het vastleggen van de nieuwe stedenbouwkundige voorschriften in het masterplan. Hij vraagt zich af of de ouders van Bothuyne de woningen met voorkennis hebben gekocht. Volgens hem kunnen ze er een aanzienlijk financieel voordeel mee doen door de woningen later met een fikse meerwaarde te verkopen aan projectontwikkelaars of door er hun zoon via zijn eigen vennootschap woningen of appartementen te laten bouwen. Hij heeft van dit dossier melding gedaan bij Audit Vlaanderen, met de vraag om een officieel onderzoek in te stellen.

Het artikel sluit af met een reactie van Bothuyne. Hij ontkent dat er iets fout is gebeurd. Hij zegt dat hij zijn ouders nooit vertrouwelijke informatie heeft doorgegeven en dat hij zich niet herinnert of hij al dan niet buitenging toen het schepencollege over het voorkeurecht besliste, maar dat de gemeente Kruisem nooit gebruik maakte van het voorkeurecht. Hij zegt dat hij een eventueel onderzoek van Audit Vlaanderen met vertrouwen tegemoet ziet.

DE STANDPUNTEN VAN PARTIJEN

KLAGER is van mening dat het artikel tendentius is, dat het onjuistheden en ongegronde verdachtmakingen bevat en dat de informatie niet voldoende werd gecheckt. Hij vindt ook dat er geen loyale kans op wederhoor is geboden.

Tendentieuze berichtgeving en onjuistheden

De timing van het artikel is opmerkelijk: twee weken voor de parlementsverkiezingen en enkele maanden voor de lokale verkiezingen. Terwijl de ouders van klager al vier jaar eigenaar zijn van een van de woningen en het 'masterplan', dat nu voor discussie zorgt, al een jaar in opmaak was. Op de gemeenteraad werd door de oppositie over dit onderwerp nog geen vraag gesteld.

De (co-)auteur van het artikel, Wim Van den Eynde, heeft op de website van VRT NWS in 2024 vijf artikels (mee) geschreven. Drie van de vijf gaan over klager. Dat is een op zijn minst vreemde fixatie.

Het artikel bevat onjuistheden. Zo staat er dat de gemeente erg ingrijpend wil renoveren. Dat klopt niet. De gemeente wil een visie over de vernieuwing van het centrum, maar de gemeente wil zelf niet actief renoveren op privaat domein.

In de inleiding staat: 'De twee bestaande woningen staan namelijk in een gebied waar - zo blijkt nu - een groot bouwproject zal worden ontwikkeld.' Verder staat dat de twee woningen

zich bevinden 'binnen de perimeter van een grootschalige nieuwe stedenbouwkundige ontwikkeling in het centrum van Kruishoutem'. De journalisten beweren dat beide eigendommen deel uitmaken van het projectgebied van 't Kloefke. Dat is niet correct en ook duidelijk te zien op het kaartje bij het artikel, waarop de projectzone van 't Kloefke rood omlijnd is. Die zone loopt tot en met Hoogstraat 9. De percelen Hoogstraat 17 en Hoogstraat 19 liggen daar niet in en het staat vast dat de twee percelen ook in de toekomst geen deel zullen uitmaken van project 't Kloefke. Tussen de projectzone van KUB enerzijds en de woningen Hoogstraat 17 en 19 anderzijds bevinden zich nog de woning van een bakker en een appartementsblok van een tandarts. Beide eigenaars hebben expliciet aangegeven aan projectontwikkelaar KUB dat ze geen deel willen uitmaken van het project. Hun eigendommen markeren de grens met de ontwikkeling van KUB. Het is logisch dat KUB geen contact legt met de eigenaars van Hoogstraat 17 en 19, want de fysieke afscheiding maakt de opname in het project onmogelijk. De journalisten wisten uit diverse bronnen dat er geen intentie is om het project van KUB uit te breiden naar de eigendom van de ouders van klager. Toch wordt anders geïnsinueerd.

De link naar de hobby van klager (vrijwilliger-organisator van Nokere Koerse) doet niet ter zake. Er zijn meer dan 140 sponsors van deze organisatie. De ontwikkelaars (onder meer KUB) die genoemd zijn, hebben geen band met de ouders van klager en dus ook niet met de twee woningen waarover het gaat. De journalisten doen duidelijk aan sfeerschepping.

Over het voorkooprecht: de betreffende woning stond al even leeg. Daardoor was er een voorkooprecht voor de gemeente. Bij voorkooprecht neemt de gemeente contact met de verkoper en vice versa. Niet met de koper. Zoals meegedeeld aan de journalisten was er dus geen sprake van de familie Bothuyne in het dossier dat op het schepencollege geagendeerd was. Volgens de algemeen directeur van de gemeente is het daardoor ook logisch dat klager niet buitenging toen dit dossier op de agenda stond. Kruisem maakt nooit gebruik van het voorkooprecht, het werd dus ook niet formeel besproken. De journalisten wisten dit, maar insinueren in het artikel anders.

In het artikel staat dat de ouders van klager een ontheffing vroegen en kregen van de leegstandheffing. Door niet te vermelden dat dit gewoon gebeurde omdat het pand werd gerenoveerd en daarna verhuurd, worden niet de juiste omstandigheden vermeld.

In het najaar van 2023 stierf de eigenares van Hoogstraat 19. Haar dochter bood het pand te koop aan aan de ouders van klager, toen al eigenaar van het aanpalende pand op nummer 17. De journalisten wisten dit, want zij hadden contact met de familie van de verkopende partij. Maar ze vermelden het niet. Zo wekken ze verkeerdelijk de indruk dat de timing van de aankoop iets te maken had met de voorstelling van het masterplan.

In het artikel staat dat uit de maquette en de plannen blijkt dat het aantal bouwlagen in het projectgebied gemiddeld toeneemt. Uit de maquette valt niks af te leiden over het aantal bouwlagen dat mogelijk realiseerbaar is op Hoogstraat 17 en 19. In de eindbundel van het masterplan staat letterlijk dat het oorspronkelijke gabariet behouden wordt aan de randen van de bouwblokken. Voor Hoogstraat 17 en 19 betekent dat er niet hoger mag gebouwd worden. De journalisten negeren dus de bron die letterlijk tegenspreekt wat ze schrijven.

In het artikel wordt gesteld dat uit het masterplan blijkt dat de bebouwbare oppervlakte van het perceel in de Hoogstraat 19 substantieel stijgt omdat in de tuin gebouwd zal mogen worden. Dit is manifest onjuist. Het Bijzonder plan van Aanleg (BPA) van 2006 bepaalde al dat er in de tuin van Hoogstraat 19 mag worden gebouwd. Er komt dus geen extra bebouwbare oppervlakte of te realiseren meerwaarde door het masterplan. De journalisten konden dit publiek toegankelijk document over de stedenbouwkundige situatie van de betrokken percelen inkijken, maar deden dit niet of vermelden het niet.

De fractieleider van oppositiepartij Open VLD zegt dat hij de VRT niet contacteerde over zijn melding aan Audit Vlaanderen, maar dat het de VRT was die hem contacteerde. De journalisten namen zijn klacht zonder meer over, terwijl ze van de gemeentediensten al vernomen hadden dat wat de oppositie stelt niet klopt. De journalisten geven deze duiding niet weer.

Alle bronnen die feiten aangaven die niet in het verhaal van de oppositie en de journalisten pasten, worden niet vermeld. De journalisten hadden voor het artikel contact met veel betrokkenen. Deze mensen meldden aan klager telkens dat zij 'onder druk werden gezet om verklaringen af te leggen lastens klager', 'woorden in de mond werden gelegd', 'onderbroken werden als de informatie niet paste in het verhaal van de journalisten', enzovoort.

VRT NWS uit met het artikel onterechte verdachtmakingen en beschuldigingen. De essentie van de beschuldiging over handel met voorkennis en belangenvermenging wordt voorgesteld als feiten die VRT NWS zelf naar voor brengt, weliswaar soms in vraagvorm, maar duidelijk schuld inducerend.

Ondertussen heeft het vooronderzoek van Audit Vlaanderen bevestigd dat de journalisten foute conclusies trokken. Klager citeert uit een brief aan het schepencollege, maar vermeldt erbij dat deze informatie eigenlijk strikt vertrouwelijk is en niet mag worden gedeeld.

Wederhoor

VRT NWS heeft klager in de namiddag, net voor de publicatie van het artikel, telefonisch gecontacteerd en de inhoud van het artikel summier geduid. De redactie was voordien minstens enkele werkdagen bezig geweest om het verhaal te construeren. Het is onredelijk om te verwachten dat klager tijdens een drukke campagne- en werkdag in een paar uur tijd opzoekingswerk kon doen voor een gedegen repliek.

Alleen op het punt van het voorkooprecht werd wat dieper ingegaan. Klager kon het zich niet herinneren, zocht het even op en deelde de juiste info via whatsapp met de journalisten. Deze reactie wordt op het einde summier weergegeven. De redactie legde de tekst van de reactie voor publicatie voor. De essentie stond er in.

Hoewel het artikel gaat over de eigendommen van de ouders van klager en hen ook duidelijk vermeldt, heeft VRT NWS hen nooit gecontacteerd voor een reactie. Dit is geen correcte manier van wederhoor aangezien het om ernstige beschuldigingen gaat die de eer en de goede naam betreffen.

VRT NWS

Journalist Wim Van den Eynde is een van de makers van de Pano 'Slag in het water' waarin klager in opspraak kwam. Klager kreeg een blaam van de deontologische commissie van het Vlaams Parlement omdat hij tussenbeide was gekomen in een vergunningsdossier waarin hij zelf belangen had. De Pano-redactie ontving na de uitzending verschillende tips over mogelijk ondeontologisch gedrag van klager. De redactie heeft daar één artikel over gepubliceerd, onder meer omdat door een lid van de oppositie in Kruisem melding was gedaan bij Audit Vlaanderen. Het was logisch dat Van den Eynde dit dossier bleef opvolgen, het is in die hoedanigheid dat hij co-auteur was van het artikel. Van een 'fixatie' is geen sprake.

Er is geen sprake van een beroepsethische fout in de timing van de publicatie. De redactie is niet verantwoordelijk voor de timing van de fractieleider van oppositiepartij Open VLD en zijn melding bij Audit Vlaanderen. Klager was al eerder in opspraak gekomen met een

vastgoed dossier en bekleedt als parlementslid en ondervoorzitter van zijn partij een publieke rol. Op basis van die elementen was het relevant om het artikel te brengen. VRT NWS is er later in de verkiezingscampagne niet meer op teruggekomen. Het verhaal heeft geen buitensporige aandacht gekregen. Het bericht werd niet op radio en televisie gebracht, maar enkel online. De redactie is proportioneel met dit onderwerp omgegaan.

Dat klager voorzitter is van Nokere Koerse en verschillende projectontwikkelaars die actief zijn in Kruisem dit evenement sponsoren, zijn feiten.

Over het voorkeurecht: het verslag van het schepencollege vermeldt een 'aanbieding recht van voorkeurecht Hoogstraat 17', door een notaris, die dateert van 26 mei 2020. Er staat inderdaad niet bij vermeld dat de ouders van klager op dat moment al een compromis ondertekend hadden. Aan de hand van het adres kon klager wel weten dat het voorkeurecht over het pand van zijn ouders ging.

Gezien de twee woningen van de ouders van klager deel uitmaken van een dorpskern die ingrijpend zal vernieuwd worden en gezien het aantal betrokken woningen is het niet fout om te spreken over een 'groot bouwproject' en om te zeggen dat 'de gemeente ingrijpend wil renoveren'. Daarmee wordt niet bedoeld dat de gemeente gaat investeren op private percelen, wel dat de gemeente de visie heeft om over te gaan tot een grondige vernieuwing van de dorpskern. Dit wordt door niemand tegengesproken.

De journalist heeft gesproken met alle omwonenden die vijf jaar geleden door projectontwikkelaar KUB gecontacteerd werden met de vraag om hun eigendom aan hen te verkopen. Zowel de bakker als de tandarts vertelden dat ze hun eigendom niet aan KUB willen verkopen.

In het artikel en op de kaart 'Deelsite 't Kloefke, schema bebouwing' wordt duidelijk aangegeven dat de betrokken percelen ingekleurd zijn als 'eventueel te bebouwen in de toekomst'. Dat de woningen vlakbij een groot bouwproject staan, maakt het logisch dat naar projectontwikkelaar KUB kan gekeken worden voor de verdere ontwikkeling. Maar het artikel geeft wel degelijk aan dat er ook andere mogelijkheden bestaan. De redactie ziet in niet welke fout hier zou zijn gemaakt.

Het aantal bouwlagen neemt wel degelijk 'gemiddeld' toe. Uit documenten die klager bij zijn klacht heeft gevoegd blijkt dat in het project 't Kloefke het aantal bouwlagen voor sommige percelen wordt opgedreven tot vijf. Het BPA waar klager naar verwijst, dateert van 2006. Maar als een BPA ouder is dan 15 jaar zijn er afwijkende vergunningen mogelijk. In het masterplan staat: 'Indien de stedenbouwkundige voorwaarden veranderen (bijvoorbeeld door de integratie van een nieuwe groene long in de gemeente), dan dient een ruimtelijke aftoetsing zich te buigen over maximale bouwhoogtes'. Het toeval wil dat er een groene long bij deze dorpskern vernieuwing wordt geïntegreerd, waardoor men op bepaalde plaatsen kan afwijken qua bouwhoogtes.

Het masterplan en de bijhorende maquette gaan ervan uit dat het volledige perceel Hoogstraat 19 bebouwd mag worden, inclusief de tuin. Als de volledige tuin mag bebouwd worden, is het duidelijk dat de bebouwbare oppervlakte op deze plek significant toeneemt. Gecombineerd met het aantal bouwlagen dat gemiddeld toeneemt, biedt dit mogelijkheden tot het realiseren van een meerwaarde. Het was dan ook niet fout om dit zo te stellen.

Klager gaat in zijn klacht uitgebreid in op een aantal bouwtechnische discussies. Maar hij gaat tegelijk voorbij aan de kern van het artikel, met name dat de woningen werden aangekocht voor het masterplan en de bijhorende maquette aan het grote publiek werden voorgesteld. Dat blijkt ook uit de tijdlijn die klager zelf heeft ingediend. Het compromis voor de eigendomsoverdracht van Hoogstraat 19 werd in februari 2024 getekend. Een maand voor er een 'infomarkt' was over het masterplan (18 maart 2024). Het masterplan zelf werd pas op 10 juni 2024 vastgesteld door de gemeente. Het artikel meldt dat een gemeenteraadslid zich de vraag stelt of klager wel in voldoende mate elke schijn van

partijdigheid heeft vermeden, gegeven het feit dat zijn ouders de twee percelen al gekocht hadden nog voor de gewone Kruisemnaar zicht had op de totaalvisie van de gemeente over de dorpskernvernieuwing, terwijl die dorpskernvernieuwing geregeld werd besproken in het schepencollege, in aanwezigheid van klager.

Het was niet het oppositieraadslid dat VRT NWS hierover tippte, dat waren twee andere bronnen. De redactie was al aan een onderzoek bezig. Toen de journalisten vernamen dat het oppositieraadslid een melding gedaan had bij Audit Vlaanderen was dit een nieuwsfeit. Dat de redactie deze informatie als relevant beoordeelt, hoort tot de redactionele autonomie. De journalisten hebben, in afwezigheid van klager, aan de rapporteringscommissie toelichting gegeven bij hun bronnen en daarbij ontkend dat ze mensen woorden in de mond hebben gelegd of dreigende taal hebben gebruikt.

De journalisten uiten geen ongegronde verdachtmakingen of beschuldigingen. Zij stellen dingen in vraag en geven de vragen weer die het oppositieraadslid zich stelt.

VRT NWS is verbaasd dat klager in zijn repliek en op zijn Facebookpagina vertrouwelijke informatie uit een brief van Audit Vlaanderen verspreidt. Voor zover de redactie kon achterhalen citeert klager selectief uit het vooronderzoek en heeft Audit Vlaanderen wel degelijk vragen gesteld bij de aanwezigheid van klager op de zitting over het voorkooprecht.

Wederhoor

De journalist heeft klager de dag voor de publicatie van het artikel om 10 uur telefonisch gecontacteerd. Hij nam zijn telefoon niet op waarna de journalist een boodschap insprak op zijn voicemail en hem meedeelde waarover het ging. Om 13u15 belde klager terug. Het uiteindelijke telefonische contact vond dus plaats om 13u15 en niet 'in de namiddag'. Klager meldde dat hij niets te maken had met de transactie van zijn ouders. De journalisten vroegen of hij de ochtend van de publicatie (23 mei) een reactie wou geven op Radio 1. Daar wenste klager niet op in te gaan. Klager vindt dat hij te weinig tijd kreeg om te reageren, maar heeft op geen enkel moment meer tijd of uitstel van publicatie gevraagd, bijvoorbeeld omdat bijkomend opzoekingswerk nodig zou zijn. Klager had wel tijd om te overleggen met het CD&V-hoofdkwartier dat vervolgens contact opnam met VRT NWS.

Om 14u15 volgde nog een Whatsapp-bericht van klager waarin hij betoogde dat het voorkooprecht wordt uitgeoefend ten aanzien de verkopers en dat er dus geen probleem was ten aanzien van hemzelf als familielid van de kopers. In het Whatsapp-bericht werd ook meegegeven dat op de agenda van het college de naam van de kopers niet werd vermeld, maar wel straat en huisnummer. Een schepen heeft uiteraard ook zelf een verantwoordelijkheid om op te volgen of dossiers waarover moet beslist worden mogelijk een schijn van belangenvermenging kunnen oproepen. In het bijzonder op het moment dat het over een woning gaat die zijn ouders recent hebben aangekocht.

Het was niet nodig om de ouders van klager wederhoor te bieden. Het is klager die kritiek krijgt op basis van de deontologische code voor gemeentelijke mandatarissen. Die code geldt niet voor de ouders van klager. Zij hebben geen klacht ingediend bij de Raad voor de Journalistiek en maken bijgevolg geen deel uit van de procedure.

BESLISSING

De journalisten maken aannemelijk dat ze over voldoende en van elkaar onafhankelijke bronnen beschikten. Maar uit de informatie die ze bij hun bronnen hebben vergaard hebben ze relevante informatie die in het voordeel was van de klager achterwege gelaten:

- Naar eigen zeggen kenden ze het Bijzonder Plan van Aanleg van 2006 en wisten ze of konden ze weten dat dit BPA al bepaalde dat de tuin van Hoogstraat 19 mocht worden bebouwd, terwijl ze dit laten voorkomen als een nieuwigheid uit het recente masterplan.

- De journalisten wisten dat de bakker en de tandarts hun eigendom niet willen verkopen aan de projectontwikkelaar KUB waardoor een latere uitbreiding van het project 't Kloefke tot de panden Hoogstraat 17 en 19 niet aan de orde was. Dit element wordt niet vermeld. De journalisten stellen zich integendeel de vraag of klager misschien wist dat de projectontwikkelaar ook de woning in de Hoogstraat 17 bij het project wou betrekken.

Door het achterwege laten van deze relevante informatie insinueren de journalisten belangenvermenging in hoofde van klager, zonder dat zij dit onderbouwen. Dat strookt niet met artikel 25 dat bepaalt dat een journalist geen ongegronde verdachtmakingen uit. De klacht is gegrond op dit punt.

Een van de journalisten heeft klager de dag voor de publicatie van het artikel gecontacteerd. De journalist heeft de tekst van zijn reactie voor publicatie voorgelegd aan klager en heeft ze correct verwerkt in het artikel. De Raad is van oordeel dat het principe van wederhoor loyaal is toegepast. Op dit punt is de klacht ongegrond. Over het niet verlenen van wederhoor aan de ouders van klager spreekt de Raad zich niet uit aangezien zij geen klacht hebben ingediend bij de Raad.

Om die redenen is de Raad voor de Journalistiek van oordeel:

De klacht is deels gegrond. Gegrond wat betreft ongegronde verdachtmakingen en ongegrond wat betreft wederhoor.

Brussel, 24 april 2025